

گونش آذربایجاندا ساچیلیر - ۲ دیلمیز و آذربایجان وارلیغینا خیانت ائدن لر

دانشیق متنی

م. کریمی

۱۴۰۱/۰۴/۱۹

سلاملار عزیز دوستلار، گؤرکملی آذربایجانلی لارا! بوگون "گونش آذربایجاندا ساچیلیر" عنوانلی دانشیقلا ریمیزدا دیلمیز حاققیندا دانشاچاغام. دوستلار بیلیرسینیز بوگون مئدیالاردا بئله طرح اولور کی سیاست ده عینا تجارت کیمی عرضه و تقاضایا باغلی دیر. دئییرلر ایراندا ملت لر اعتراضلار ائتمیشلر، آما تقاضا وئرمه میشلر؟! عینی حالداکی بو سؤز گولونج دور، یعنی ۴۳ ایل یوخ، بلکه ۷۷ ایل بوندان اؤنجه ملی حکومتینی قورموش و اوندان سونرا دا سیناغا اوغراییبسا دا همان ایستک لری دؤنه - دؤنه سسله ییبیدیر. آنجاق بوگون آذربایجان ایستک لری اؤز فونداسیونو - بینؤره سی اوزه رینده علمی صورتده مطرح ائتمیش و بوگون ده همان بینؤره نی محکملمه ده دیر. بو بینؤره دیل، ادبیات، تاریخ، کولتور، توپراقلاری، اقتصادی اوستونده دایانیب، بونا گؤره ده بیز بو بینؤره نین تمامیتینی علمی صورتده اعلان ائدیب و ملی فعاللاریمیز دا اؤز سیاسی ایستک لرینی بو چرچیووادا ایره لی آپاریرلار. آزادلیق، عدالت، ملی حکومت شعاری ایچینده بو دوشونجه تمامیه عیانیدیر.

آذربایجان دیلی تورکجه اولموش، بو دیله باشقا آدلار قویماق داها گولونج ساییلیر. آما بیلیریک یوز ایلدن آرتیق دیر کی سیاسلار، استعمار و دیکتاتورلوغا باغلی اولان ایدئولوگلار تامام یازیلاریندا ضدبشری دوشونجه لری: راسیسم، آرخائیزم و اؤزونو اوستون گؤرمک له باشقالارینی آلچاقلاماغی اورتایا آتمیشلار. بوگون بونلارین سیماسینی داها آرتیق تانیتدیرماغا چالیشاچاغام.

عزیز دوستلار، آذربایجانا خیانت او گوندن باشلاییر کی انگلیس ایرانا آیاق آچیر. البته بیلیرسینیز اوروپا ایله ایلگی، تاریخیمیزده اوزاق زامانلار گئدیب چاتیر؛ آما ایران داخیلینده و سیاستینده دخالت و فضوللوق امکانی وئریله ییردی. فراماسونری یارادیلدیقدان سونرا دیر کی استعمار هر ایشده دخالت ائدیر و اؤز جاسوسلاری طریقيله سیاست لرینی ایره لی سورور. تاریخ گؤسته-ریر انگلیس صفویه - قزلباشلار زامانیندا و نادرشاه زمانی باجارا بیلمه دی بیر خطا ایشه قیپ قویسون. آما زندیه زمانیندا - البته ایرانین بیر بالاجا بؤلگه سینه حکومت ائدیردی - تامام ایشلرده دخالت ائدیر. همان وکیل الرعایا عنوانيله تعریفله نن شاه یا وکیل دؤورونده انگلیش ایراندا اؤزونه یئر آچیر. سیزدن ایستردیم بو ساحه ده بو کتابی اوخویون: (اسماعیل رائین، فراموشخانه و ماسیونری در ایران، ۳ جلد، ۱۳۵۷، چاپ سوم، ص ۱۵). قاجار زامانیندا آقامحمدخان هئچ زامان اونلاردا قد آچما اجازه سی وئرمه دی، آما فتحعلیشاه زامانیندا صدراعظم لرین سئچیلمه سی ده اونلارین الینده اولور. عباس میرزائین هشیاریلیغی اونلارین دسیسه لرینی پوزوردو، آنجاق داها گوجلنمیشدیله. بورادا تکجه امیر کبیر باجاردی اؤزونو قوروسون و انگلیسین آیاغینی ایراندان کسین و نهایتده ده اونلارین توطئه سیله اؤلدورولدو. اسماعیل رائین بو اثرینده، ۷ فراماسوندان آد چکیر: باشدا سر جان ملکم دایانیر. سونرا سر ویلیام جونز / سر رونالد نیکولسون / سر هنری راولینسون / سر ادوارد براون / سر توماس والکر آرنولد / سر ادوارد دنیس راس.

بو ۷ فراماسون ایران شناسلیق علمینی میدانا گتیریرلر و ایران حاققیندا کتابلار یازیب - ادیب لر تربیه ائدیرلر. بونلارین الی آلتیندا محمدعلی فروغی، محمود افشار / کسروی / مستوفی / عارف / سعید نفیسی / عباس اقبال آشتیانی / بدیع الزمان فروزانفر / جلال الدین همایی / ملک الشعرا بهار / سید محمد محیط طباطبایی / محمد قزوینی / احسان یارشاطر / جمال الدین فقیه / رشید یاسمی کیمی لر تربیت اولونور و اساس فیکیرلری ایرانی فارسستان ائتمکدیر، ایراندا فارس دیلیندن سووای باشقا دیللری آرادان آپارماق، اؤزلیکله تورک دیلینی یئرلی - کؤکلو نابود ائتمکدیر. پرشیا آدینی ایرانا وئردیکده مقصدلری ایرانی فارسستان ائتمکدیر. اونلار تورک سویلو قاجارلاردان محکم سیللی یئمیش، بوندان علاوه تاریخ بویو تورکلردن نفرت تاپمیشدیلا. بونون دا نه دنلری بللی دیر. بیلیرسینیز تاریخده تورکلر اوچ دؤنه اوروپانین قلبینه دک گئدیب و فتح ائتمیشلر، مته خان ۱۷۶ ایل میلاددان اؤنجه، میلادین بئشینجی یوزایلینده آتیلا، و سونرا دفعه لرله سلجوق سلطانلاریندان شکست یئییب و نهایتده سلطان محمد فاتح قسطنطنیه - استانبولو آلمیشدیر. بونا گؤره تورکلردن قورخو اوروپالیلارین جانلارینا اوتورموش و اونلارا نفرت تۇرتمه، دینلرینده و سیاستلرینده یئر آلمیشدیر. حتا گوتیک دؤورونده کلیسالاردا دوعلاری بو اولموشدور کی: بارالهی، بیزی تورکلرین شریندن قورتارا! ایندی قاجار دؤورونده فرصت اله کئچیردیکده بو نفرتی تکمیللشدیرمک ایسته ییرلر. وزیر سئچه بیلیرلر. آغیر هدیه لر، رشوه لرله اونلاری اؤز طرفلرینه چکیرلر. آغیر قراردادلار - مقاله لر یازدیریرلر.

بورادا بیر مساله ده وار: اونلار، استعمارچی ماسونلر ایرانا - فارس حکومتینی گتیرمکده، اونا شناسنامه یازیرلار. بو شناسنامه گرکدیر پوفلنمیش، شیشیرتمیش بیر تاریخه مالیک اولسون. ۲۵۰۰ ایلیک تاریخ یازیلمالی دیر. بو ۲۵۰۰ ایل قوندارما اولورسا دا، هئچ بیر سند و قاینایا دایناماسا دا، او قدر یالانلار بویوک اولمالی دیر کی شوبهه ائدن لر ده شوکدا قالمالیدیرلار. البته منیم هله لیک بو قونویلا ایشیم یوخ، آنجاق یئری گلدیکده بو تحریفلر و یالانلاری آچیقلا یا جاغام. بو تاریخی دؤنمده شعوبیه چی لر فارس طایفاسینا - نژاد دئییل بلکه بیر نچه طایفادان عبارت بیر قبیله لردیر - تاریخ یازیرلار، حقیقی تاریخی - وار اولان اولایلاری سیلیب و یا تحریف ائدیرلر، اونلارا ان اسکی زامانلارا باغلایان آبیده لر قورورلار، حتا منشور حقوق بشر تاپیسرلار. بونونلا برابر باشقا دیلی، مدنیتی، و درین کؤکلو انسانلاری آچاقلاتما مقصدیله سیاسی حرکتلری باشلا ییرلار. بو حرکت استعمارین ترور سیستمی له بیرلشمه لی دیر و بیر دیکتاتور لازیمدیر. او دا وار: سپهسالار رضاخان. ائله بیر داردان قیریلیمیش دانا کیمی شهرت باز، جاه طلب و زوراکیلیقدا امتحان وئرمیش بیر قولدور. استعمارین مالی یاردیمی و ساختا نظریه لرله تخته اوتوردورولور. انگلیس کابینه سی قورولور و کابینه ده اولانلار هامیسی بیر فیکگیرده، بیر سیاستی ایره لی آپارمادا و نوکرلیکده بیرلیکلری واردیر. محمدعلی فروغی و اونون کابینه سی. هامیسی اویدورولموش، نژادپرست، پول و شهرن پرست و نوکرصفت. بونلار گرک راسیسمی، آرخائیزمی و ناسیونالیزمی ایراندا یئرلشدیره لر. حقوقلارینی دا استعمار اؤده ییر - البته ایران ملتی نین جیبیندن.

اسماعیل رائین ین باشقا بیر کتابی دا "حقوق بگیان انگلیس در ایران" واردیر (حقوق بگیان انگلیس در ایران، چاپ نهم، ۱۳۷۲). بورادا میرزا ابوالحسن خان ائلچی دن توتوب بوگونه قدر انگلیس مأمورلارینین بیر سیراسینی تانیتدیریر. البته بو لیستی بوگونه قدر داوام ائتمک اولور. بورادا دا گؤروروک حتا فتحعلیشاه، ضعیف بیر شاه اولدوغو حالدا انگلیسین آباغینی کسمک اوچون سیاست لر آپاریر. اما روس و انگلیسین بیرلیگی، و شاه سارایی نین ضعیفلیگی سبب اولور بیر چوخلو دولت آداملاری و سونرا ادیبلر انگلیس مامورو کیمی فعالیت

ئەدەبىيەت بىلىمچىلىرى. بو دوروم رضاشاه دۇورونده داها گوجلۇ صورته داوام ائدير. باشقا سۆزلە دئمك ايسترسك مدرن شعوبيه گوجلە نير. قاجارلارين - اۆزلىكلە ناصرالدين شاهين سون ايلرينده استعمار و باشدان انگليس اۆز فراماسونرلريله آرايا گلير. شعوبيه نى گوجلنديرير. شعوبيه فارسلاين شوونىستى تشكيلاتلارى دير. تاريخده بو دۇنه استعمارين ترور سيستمى، مالى يارديمى و ساختا نظريه لريله اۆزونه يتر آچير. ظاهرده مدرنلشديرمه عنوانى آلتيندا - آرخائيزم (باستانگرایی)، اۆزونو باشقالاريندان اوستون گۆرمك و "بیر دولت - بیر ملت" تئوروسونا آرخالاناراق يانليش نظريه لر اورتايا آتير. فارسلاين ديلينه تاريخ يازير، وار اولان تاريخى فارسلاين نفعينه باشدان يازير، باشقا ملت لرى اۆزلىكلە توركلرى گئرى قالميش، كۆچرى و دونيادان خبرسيز، عئىنى حالدا گوبود - خشن و وحشى، سونرادان گلمه - موغوللار گوجو ايله گوجلنميش و ادبياتى اولمايان، هابئله اويدورما و توهينلرله دولو سۆزلرله ميدانا گلير، اولارا گولونج ايله توخوناراق ميداندان چيخارماق، و بئله بئله يوللارلا هم آذربايجان و قالان ملت لرين ادبيلرينى اۆزونه طرف چكير، هم اۆزونو شيشيردير. غيرفارس ادب لردە تهديد، توهين و تحقيرلردن قاچماق اوچون اولورسالار دا اۆز كيمليك لريني بوشلاييب، اولارا قاتيلماغى اۆزلرينه مصلحت بيليرلر.

بئله ليكلە يانليش بیر تئورى ميدانا گلير، اونون ستونلارى - ديرك لرى كئچە جه يه آرخالانماق، كئچە جه يى يالان - پالان اوزه رينده قورماق و تاريخى تحريف ائتمك، بيزيم ديليميزى انكار ائتمك، ادبياتيميزى دانماق، كولتوروموزو ياساقلانديرماق، و بئله - بئله حركتلرله گوجلە نير. بو تئورى نين اساس روكن لرى چوروموش و لاخلايان بير ستونلاردير و بوگونون دوشونجه لريله اوخونماز سايلير، راسيىسىمى دونيا خالقلىرى محكوم بيلير، آرخائيزم يئرینه مترقى قانونلارى اوستون بيلير و انسان سئورليگى گله جك اوچون فايدالى و دوزگون ساير.

ايندى بو تئورونو گتيرنلرى و خالقيميزا - معنوى ثروتلريميزه دوشمن چيخانلارى تانيماق:

ميرزا ملكم

بلکه ده مشروطه انقلابيندان اؤنجه و فراماسيونرلرين رهبرى ايراندا ميرزا ملكم و يا داها دوغروسو سر جان ملكم اولموشدور. او، انگليس سياستى ايله تربيه اولموش، سياستين آلچاق - اوجاسيىلا تانيش اولموش و انگليس سياستينه ايراندا و دولت آداملارى و بيلگين لر ايچينده يايماغا باشلاميش و انگليس نظريه لريني تبليغ ائتميشدير. اونون آدى ضيالىلار آراسيندا دا گئتمه ده دير. او، فراماسيونلارين تشكيلينده بؤيوك چابالار و باجارىقلار گؤسترميش و نهايته بير بؤيوك قوروق تربيه ائده بيلميشدير.

انگليس سياستلىرى اوجوباتيندان قاجار دولتى ييخيلير و پهلوى شاهليغى کودتا ايله ايش اوسته گلير. ايندى چاغداش شعوبيه يارانمالي دير. توركلردن اولان مين ايلليك بير عقده پاتلاير، حكومت تورك خالقى نين ايندن چيخير و فارس دولتى ايش اوسته گلير. بونون اوچون يوز ايله ياخين تدارك گؤرولموشدور.

ملكم خان، آقخان و باشقا افراطچى فارسچى لار، باستانگرالار ميدانا گلمه لى ايدى. حسين كاظم زاده (ايرانشهر)، محمدخان قزوينى، محمدعلى فروغى، عارف قزوينى، ملك الشعراى بهار، رشيد ياسمى، مشفق كاظمى، سيداحمد كسروى، محمدعلى جمال زاده، عباس اقبال آشتياني و باشقالارى بو حركتى تئوريزه ائتمه لى ديلر.

البته بونلارین یانیندا و حتا باشیندا آذربایجانلی لارین اولماسی سیاستده اساسلیق داشییردی. بو دا یئنه انگلیس سیاستی دیر. بئله لیکله احمد کسروی، ارانی، حسن تقی زاده و باشقالارینا داها آرتیق میدان آچیلمالی ایدی تا نوکرلیکده خدمت انده بیله لر. و بونلارین دالیجا گلن لر اولدو: محمود افشار یزدی، محمد مقدم، پرویز نائل خانلری، یحیی ماهیار نوآبی، ذبیح الله بهروز، ابراهیم پورداود، صادق هدایت، محمدرضا شعار، سعید نفیسی، مجتبی مینوی، ایرج افشار، ذبیح الله صفا، منوچهر مرتضوی، عبدالحسین زرین کوب، و باشقالاری شوونیسیم چراغینی یاندیردیلار. بونلار گرک ایدی تاریخده تورکلری پیسله سینلر، فارسلا جعلی بیر تاریخ یاراتسینلار. نه قدر یاخشی اولاردی مستشرقلر بونا زمینه یارادایدیلار. بو، بیر بؤیوک آرزو ایدی. بو دا ادوارد بروان و یولداشلاری – همان ۷ فراماسونر الیله یاراندی. بو نوکرلر ده اونون اوچاغینی پوفله مه یه باشلادیلار. کوروش، داریوش میداننا گلدی. تاریخ تحریف لری گوجلندی، هر یئرده گیرده قالدیلار همین فراماسونرلر اونو حل ائتدیلر. نجه کی بوگون ده شاهیدیک: ادیبلریمیز هر یاندا قالیرلار اونلارین – ادوارد براون یازیلارینا مراجعتله باشقالاری نین آغزینی باغلاییرلار. ساسانی حکومتینی ایرانشهری تانیتدیریب، تورکلری وحشی، کؤچری، گئری قالمیش و مدنیتدن اوزاق بیر قبیله و عشیره کیمی گؤستریرلر. هئج بیر تاریخی سنده – قاینغا دایانمادان ادعالار یارانیر.

بورادا تورک ملتی هامیدان اؤنجه هدف ساییلیر. گرک ایدی تحقیر، توهین و آچاقلاتماقلا تورکلری میدانان چیخارماق. البته باجاردیلار و بیر سیرا آچاق آداملار دا بو سیاسته ایوب – اؤزلرینی تورکلوکدن قیراغا چکدیلر. بئله اولدوقدا همین ساتقینلار یاراندی. مانقوردلار میدانی آلدی و بوگونه قدر ده نوکرلیک پرچمینی الده ساخلایبیلار. البته بونون اوچون دیکتاتورلوق، زوراکیلیق، تحقیر، توهین و تهدید لازیم گلیردی. رضاشاه طریقیله بو ایش یئرینه یئتیریلدی. البته بو سیاست تکجه تورکلر اوچون محدود اولمادی، بلکه ایرانین باشقا ملت لرینی ده آچاقلاتماغا داوام ائتدیلر، رشتی لی لری غیرتسیز گؤسترمکله آغیزلارین یومماغی ایسته دیلر، عربلری سوسمارخوار دئییه رک میدانان چیخارتدیلار و قالان خالقلاری دا هابئله. بونون قارشیندا فارس دیلی، تاریخی و ادبیاتینی دا شیشیرتمک لازیم ایدی. شاهنامه نی عَلم ائتمک و اوندا تحریفلر اورتایا گتیرمکله. ترک، عرب، کورد، بلوچ و تمام ایراندا اولان خالقلار اؤلمه یه محکومدورلار. یالان مدنیت لر – هخامنشی، ساسانی بؤیودولمه لی دیر! تاریخ یالان ایله پالانلاندی بلکه ساسانی حکومتینی ایرانشهری تانیتدیریب، تورکلری وحشی، کؤچری، گئری قالمیش و مدنیتدن اوزاق بیر قبیله و عشیره کیمی گؤسترسینلر. بئله لیکله انگلیس استعماری، رضاشاهین دیکتاتورلوغو ایله ال بیر اولوب آذری بازلینگی باشلادیلار.

بورادا فارس دیلینی اؤیرنمک و تمام دیلرین یئرینه تکجه فارسی نین ایشله دیلمه سی فرمانی وئریلیر. بو فرمان ۱۳۰۲ده رضاقولدور – هله سردار سپه اولراق صادر اولور. هله احمدشاه اؤلکه نین پادشاهی دیر. کودتا اولوب و رضاشاهین شاهلیغینا زمینه یارادیلیر. ۱۳۰۹جو ایلده فارس دیلی مملکتین رسمی دیلی اعلان اولور. تمام تورکجه کتابلار، تئاتر و یازیلار توپلانیر. چاپخانالارا تورک کتابلاری نین چاپی نین یاساق اولدوغو اعلان اولور. مدرسه لرده تکجه فارسیجا دانشیلمالی اولور. اداره لرده دانیشیقلا دا یازیلار کیمی فارسیجا اولمالی دیر. ۱۳۰۹جو ایلده یوزلرجه بئله بئله دستورلار، بخشنامه لر و امریه لر بوگون موجوددور. تورک دیلی یاساق

اولور. تفنگ اداره لرده قورولور. استعمارین - انگلیسین باشقا فرمانلاری یولدادیر. رضاخان شاه اولوب - اولمامیش، نفت مقاله لری انگلیس ایله یازیلیر. ۱۹۱۹ قراردادی احمدشاه طرفیندن قبول اولمادیغینی بیله رک، همین قرارداد تمدید آدیلا ۶۰ ایلیک بیر مقاله باغلانیر. دیکتاتورلوغون یئنی بیر مرحله سی باشلانیر. رضاخانین کابینه سی ده بوتون بو سیاست لری ایره لی آپارمالی دیرلار. بونلارین نچجه سینی و گوردویو ایشلرله تانیش اولاق:

محمدعلی فروغی

بو ناسیونالیست عالیم! فروغی کیمی لر پهلوی سلطنتینی توجیه ائتمه یه مجبورایدیلر. اونا گوره قاجار سولاله سینی پیسله مک گرک ایدی. هر نه یامان - یوغور واردیرسا یاغدییرماغا چالیشدییلار. تهمتلر ووردولار. رضاشاهی بیر منجی کیمی تانیئدییرلار. بو تکلیف فروغی نین بوینونا قویولدو. چونکی فروغی مستقیم صورتده انگلیس ایله بویوموش، تربیه اولموش و ایندی ده نخست وزیرلیک عنوانیله ایش اوسته دایانلمیشدیر. او اوتانمایارق اوزونو بشر حقلری نین طرفداری اولدوغونو دا ادعا ائدیردی (مقالات فروغی، ج ۱، ص ۱۷۵). اما حقیقتده فارس اولولری نین چوروموش سوموکلرینه فخر ائدن لردن بیرسی ایدی. اونون داماریندا سویچولوق قانی دولانیردی. هم فارسلاری بویوتمک، باشقا ملتلی آچاقلتماق و سویچولوق دوشونجه لرینی تعریف ائده رک قان تۆکن شاهین - استعمارا باشی باغلی رضاشاهی منجی تانیتماق اونون بوینوندایدی. تام ریاکارلیقلا رضاشاهی مدح ائدیپ و قاجارلارا قارشی یازماق، عئینی حالدا اوروپانی علم و فلسفه - حکمتدن یوکسولتمک اونون ایشی اولدو.

« ملت ایران می داند که ذات شاهانه با آنکه وظیفه خود را نسبت به وطن بطور وافی و اکمل قبلاً ادا فرموده اند و پس از تحمل این همه سختی ها و به کار بردن آن اندازه مساعی بر حسب قاعده حقاً برای وجود مبارک نوبت استراحت و فراغت رسیده؛ معهداً آن ضمیر منیرانی از خیال رعیت آسوده نیست و دائماً در فکر بهبودی احوال آنان است و اگر هر آینه بواسطه موانع طبیعی با فقدان وسایل و اسباب در انجام منظور همایونی راجع به اصلاح امور مملکتی اندک تأخیر و تأنی حاصل شود، خاطر مقدس مکدر و قلب مبارک متالم می گردد. » (مقالات فروغی، ج ۲، ص ۲۳۴). رضاشاه دا دستور وئرمه ده الی آچیقدير، هم فراماسونرلر و هم انگلیس دولتی دالیندادیر. غیرفارسلار - اؤزلیکله تورکلر آرادان گئتمه لیدیر. یولون گئتمه نقشه سی ده وئریلیر: باستانگرایبی (آرختئیزم)، نژادپرستی (سویچولوق، راسیسم) و فارسیزه ائتمک.

هامی بیلیر پهلوی حکومتی نین کودتاسیلا تورکه قارشی دوشمنچیلیق باشلاییر. قلم وورانلار دا حکومتدن انعام آلماق اوچون، اؤز دوشمنلیک لرینی گوسترتمک اوچون وار-گوجلریله میدانا گلیمیشلر. ایندی بو انسانلار قارشینا چیخان ادیبلر، تئوریسینلری تانیماق گرک! بونلارین باشیندا محمدعلی فروغی، و اونون کابینه سی نین وزیرلری تانیلیر. سونرا محمود افشار دایانیر. بونلارین هامیسی نین فیکرینده ضدانسانی و بشریته قارشی سؤزلری بوللو-بوللودور.

محمود افشار یازیر: تورک دیلینی آرادان آپارماق گرک. او سؤزونه بئله آرتیریر: «باید حتماً این کار به دست خود آذربایجانی‌ها صورت گیرد، چه آنان که در آذربایجان سکونت دارند، چه آنها که در تهرانند، یا مانند من نسلی بر آنها گذشته که در شهرستان‌های دیگر متوقفند.» (زبان فارسی در آذربایجان ، ج ۱ ، ص ۲۹۰)
گورورسونوز بو دا اینانیر کی تورک دیلینی آرادان آپارماق اوچون آذربایجانین اؤز ایچیندن بونا قاتیلماق گرکدیر. اونا گؤره ده سیاست بئله سئچیلیر، آذربایجانلی اولان فعال و استعدادلی یازارلار، ادیبلر بو یولدا چالیشماغا چاغریلیر و انگلیس ده بونون دالیندا دایانیر.

بئله بیر پیشنه‌دین نه‌دنی اولدن چوخ آیدین ایدی. بیلیردیلر بو سیاستی ایره لی آپارماقلا حتما اعتراضلار و مقاومتلره اوز - اوزه گله جکلر. بس بو دیره نیش و اعتراضلاری آزالتماق اوچون آذربایجانلی لارین اؤز الیه بو ایش گورولمه ایدی. همین محمود افشار اوتانماز - اوتانماز یازیردی: - «نگارنده با آموختن پنج دقیقه زبان ترکی هم در هر مدرسه یا دانشگاه آذربایجان مخالفم.» (همان ص ۲۸۸)

بونولا برابر، انگلیسلی فراموسونرلر ایراندا فعالیتیه باشلاییر، تاریخ، ادبیات و دیلیمیز حاققیندا تحریکاتا کئچیرلر، فارس‌لار اوچون تاریخ یازیلیر، کشف ائدیرلر؟! فارس ادبیاتینی شیشیرده رک تورک دیلینی، تاریخینی و ادبیاتینی فارس ادبیاتی ایچینده حل ائتمه یه چالیشیرلار. بو سیاستین دالیجا آذربایجانا ان خائن اولان بیرینی - عبدالله مستوفی نی استاندار عنوانیندا گؤنده ریرلر.

عبدالله مستوفی ان یرتیجی و کثیف آدمالارین بیری دیر. اونون دیلی زهرلی، کثیف و زوراکیلیق دیر. آذربایجان استانداری اولور. بو زمان تبریزین تمیز و صاف بوغدا و اونونو صادر ائدیپ، خراب و کوفگرمیش اون وارد ائدیر. تبریز اهلی اعتراضا قالخیر. مستوفی تفنگ گوجونه متوسل اولور. اوندان داها پیس، ائتدیگی توهین لردیر کی تبریز اهلینی اینجیدیر. تبریز اهلی دئییردی بو بوغدا و اونلار او قدر پیس‌دیر کی آنلار دا یئمیر. او دئییر: "باکی نیست؛ حالا که اسب های ارتش نمی‌خورند؛ می‌دهم خرهای تبریز بخورند". بئله قانمازلاری آذربایجانا حاکیم قویورلار.

عبدالله مستوفی (۱۲۵۵-۱۳۹۰) ۱۳۱۲ جی ایله استاندار اولور، بیر ایل سونرا گئدیر. آما همین بیر ایله چوخلو غلط ایشلر گورور و آذربایجانلیلار بو خائنی هئچ بیر زمان اونودانمادی. آنجاق اونون بیر ایللیک استانداریلیگی، تورک دیلینی نابود ائتمه ده بؤیوک رولو اولموشدور. چوخ گستاخلیقلا داورانمیش و تبریز اهلینه ان چیرکین توهینلر ائتمیشدیر. رضاشاهین نوکرلری ده اؤزونه تای شرفسیز اولدوقلارینی اثبات ائتمیشلر. بئله آدمالارین وارلیگی دیر کی ۱۳۲۰دن سونرا آذربایجان ملتی فرصت تاپدیقدا آیاغا قالخیر و اؤز میلی حکومتینی یارادیر. اوتانماز - اوتانماز «شرح زندگانی من یا تاریخ اجتماعی و اداری دوره قاجاریه» (۱۴۰۰، سه جلدی) ادلی کتابینی دا یازیر. بورادا فارس دیلینین یایماسیندا، اؤزلیکله تورک دیلینی ازمکده اؤزونه گووه نیر و انگلیس سیاستینه، رضاشاه دیکتاتورلوقونا ائتدیگی خدمت‌لری ساییر. او یازیر: "بلی من هیچ‌وقت اجازه نمی‌دادم که روضه‌خوان در مجالس ختم، ترکی بخواند و در سخنرانی‌های خود می‌گفتم که شما اولاد واقعی داریوش و کامبیز هستید؛ چرا به زبان افراسیاب و چنگیز حرف می‌زنید؟ من زبان فارسی را که زبان نوشتن و تدریس و زبان رسمی و عمومی است، ترویج کرده‌ام...» (گذشته چراغ راه آینده است، ن. جامی، چ دوم، ۱۳۶۲، صص ۲۷۱-۲۷۲)

مستوفی دان سونرا احمد محسنی آذربایجانا گلیر. محسنی رئیس فرهنگ اولور. بو دا همان تیپ لردن دیر. احمد محسنی دئییر: "هر کس که ترکی حرف می زند، افسار الاغ به سر او بزید و او را به آخور ببندید." (زبان مطبوعات، عبدالرحمن فرامرزی، به کوشش رحیم سعیدی، تهران انتشارات ابن سینا، چاپ اول، ۱۳۴۹، ص ۱۱۹ - نقل از مقاله «پیام به پیشه وری» به قلم نوشاد کیهان، شماره ۸۶۳، مورخه ۲۴/۱۰/۲۶) اونون آردیجا گلن کیمدیر؟ ذوقی ادلی بیر باشقا قانماز.

ذوقی رئیس فرهنگ یا آموزش و پرورش اولور. تورکجه دانیشانلاری جریمه ائتمک اوچون مدرسه لرده - ابتدایی دبستانلاردا جریمه صاندیغی قویور. بو زمانین معلم لریندن بیری یازیر: "روزی هنگامی که میرزاقنبر نامی سر کلاس اول ابتدایی تدریس می کرد و طبق معمول به بچه ها می گفت: آب، یعنی، سو؛ نان، یعنی، چورک؛ بابا نان داد؛ یعنی، دده چورک وئردی. ذوقی به همراهی بازرسی که از تهران آمده بود و مدیر مدرسه وارد کلاس می شوند. ذوقی پس از شنیدن نحوه تدریس میرزاقنبر از مدیر مدرسه می پرسد، چرا آموزگار شما ترکی صحبت می کند و مدیر توضیح می دهد، که بچه ها معنی کلمات را نمی فهمند. او کلمات را به ترکی تفهیم می کند.

ذوقی می گوید: این درست نیست. برای تفهیم کلمات باید آنها را به بچه ها نشان داد. آموزگار برای فهماندن معنی کلمه "نان" باید تکه نانی به آنها نشان دهد و برای تفهیم صدای خروس، باید صدای خروس دربیورد. تا بچه ها فارسی را به جای زبان مادری یاد بگیرند! البته باور کردنش سخت است، ولی متأسفانه حقیقتی است تلخ! " (گذشته چراغ راه آینده است، ن. جامی، تهران، انتشارات ققنوس، چاپ دوم، ۱۳۶۲، صص ۲۷۳ - ۲۷۲) یعنی بو آدان نان معناسی تورکجه چورک اولدوغونو دا دیله گتیرمه مه لی دیر! اؤزویله چورک آپاریب و اونو گوسترمه لی دیر. گورون ملتیمیزین باشینا نه لر گتیرمیشلر! بو حرکتلر انسانا یاراشان دیر؟ بونلار محاکمه اولمالی دئییلدیرلر؟

احمد محسنی نین ۱۳۰۵ جی ایلرده انسانلیغا دوشمن اولان ایشلرینی بؤیوک عالیم: جبار باغچه بان دیلیله اوخوماق گؤزلدیر. ایستردیم نئچه - نئچه بو خائن آدامین عملرینی باغچابان دیلیله اوخویاسینیز. (زندگینامه جبار باغچه بان به قلم خودش، تهران، انتشارات مرکز نشر سپهر، چاپ اول، ۱۳۵۶، ص ۸۰). گورورسوز: استاندار کیمدیر، مستوفی - تبریز اهلینی خر خطاب ائدیر، رئیس فرهنگ احمد محسنی تورکو دانیشماغی مدرسه لردن علاوه مچیدلرده ده قدغن ائدیر و ذوقی یئنه رئیس فرهنگ، مدرسه لرده تورکجه دانیشان اوشاقلاری سویور و جریمه ائدیر! بونلار خائن دئییلدیر بس نه دیر؟ بوندان بؤیوک بیر خائن ده وار. شیخ الاسلامی ادلی. او بونو اؤنرله ییر: اوشاقلاری آنا - آتالاریندان آییریب باشقا یئرلرده فارسیجا دانیشماغی و فارسینی اؤیرنمه یی پیشنهاد ائدیر! بونا دا اشاره ائده جه یم.

بونلارین یانیندا دانشگاهلارا اوستاد دئییه رک آداملار تربیه ائتمه لی دیرلر. اقبال آشتیانی، علی اصغر حکمت، سعید نفیسی، محمد قزوینی، فروزانفر، و یوزلرجه باشقالاری. بونلار درسلیکلر یازمالی دیرلار. تاریخ، ادبیات و باشقا باشقا درسلیک کتابلاری گرکدیر. بونلارین دا بئیین لرینده تورکلرله دوشمنلیک واردیر. دیلیمیزی

آلچاقلاندیرماق، ملتیمیزه توهین ائتمک، اونلاری پیسله مک، وحشی و کؤچری تانیتماق و مین بیر حقه بازلیق. توهین، تحقیر ایله تورک دیلینی نابود ائتمک. بو طریقیله آذربایجانلی یازیچیلار و معلم لر ده تورک دیلینه رغبت گؤسته ره بیلمه سینلر!

اقبال آشتیانی بونلارین بیری دیر. تمام جسارت و اوزلولوقلا یازیر: "ناخت و تازهای مختلفه اقوام مغول و ترک و مهاجرتهای ایلات ترکی زبان به این نواحی، بتدریج ایرانیهای فارسی زبان را ترک کرده و این یادگار شوم؛ یعنی، ترکی را که هنوز هم دشمن ایرانیّت و فارسی است از خود باقی گذاشته است." «مجموعه مقالات عباس اقبال آشتیانی، ص ۲۶۲»

اقبال غیرفارس دیللی حاققیندا چتین توتماق سیاستینی پیشنهاد ائدیر. او یازیر: بایکوت ائتمکله بو دیللی تنگنادا ساخلایاق بلکه فارسجادا حل اولوب آرادان گئتسینلر. (مجله یادگار، ۱۳۲۴). عباس اقبال آشتیانی "زبان ترکی در آذربایجان" عنوانلی مقاله سینده یادگار مجله سینده ۱۳۲۴ ایله یازیر: "زبان شعر و ادب در آذربایجان همیشه فارسی دری یعنی همان زبان رودکی و فردوسی و حافظ و سعدی و زبان تکلم مردم، فارسی آذری یعنی لهجه ای قریب به لهجه تاتی (لهجه مردم تالش و اران) و شبیه به گیلکی بوده و سخن سرایان بزرگ آذربایجان مثل قطران شیخ محمود شبستری و خواجه همادالدین و شیخ صفی الدین اردبیلی و سید قاسم انوار همه به زبان شیرین دری شعر گفته اند و با اینکه در بعضی از گفته های ایشان مثل خواجه همادالدین و شیخ صفی الدین اردبیلی به زبان فارسی آذری هم دیده می شود، و در هیچیک از آنها نه اینکه یک بیت بلکه یک کلمه ترکی هم نیست و این خود بهترین شاهد است که مردم با ذوق آذربایجان بهیچوجه به ترکی اعتنایی نداشته اند، یعنی اگر شعر می گفتند به فارسی دری می گفتند و اگر هم میان خود تکلم می کردند به فارسی آذری بوده است." (زبان فارسی در آذربایجان ص ۱۵۶ - ۱۵۵). ادبیات اوتاغیندا بونلارین جوابینی وئره جه یم. آدی چکیلن شاعیرلریمیزین تورکجه دیوانلاری واردیر، بو یالانلاری یازمیشلار و بونا اینانیرمیشلار کی خالقیمیزی نئچه ایل یوخلاتسالار، دها اؤز دیلریندن خبرسیز اولاراق اونا قاییتمایا جاقلار. قاییتسالار دا اللرینده بییر زاد یوخ.

البته سعید نفیسی ده بئله دیر. قاسم انوار دیوانیندا تورکجه غزللی غلط یازماقلا چالیشیر تورکجه اولدوقلارینی گیزلتسین.

اقبال دا اؤزونو دوشونمزلیگه ووروب تمام تورکجه یازیلان شعرلری عمدی اولاراق آذری آدلاییر. البته بو زمان کسروی آذری آدیندا بیر دیلی کشف ائتمیشدیر!

احمد کسروی همان آدامدیر کی آذربایجانلی اولاراق انگلیس سیاستی نین باشدا عملی اولماسینا یاردیمچی اولابیلیر. کسروی ۱۳۰۵جی ایله "زبان آذری زبان باستان آذربایجان" کتابی نی یازیر و "سر" لقبینه مفتی خر اولور. استعمار "ایلانی اؤزگه ایله توتماق" سیاستینی کسروی ایله انجام وئریر. کسروی آذری زبان باستان آذربایجان اثرینی او زمان یازیدیر کی هله جواندیر، سودالار باشیندا وار، نوکرلیک یولو ایله بو سودالارا چاتماق آرزوسیندادیر. بیلیریک انقلاب مشروطه نی ۱۳۱۳دن باشلاییر و ۱۳۲۰ ده بیتیریر. پهلوی، اثرمنی و باشقا دیللی سونرالار اؤیره نیر. آذری کتابینی یازاندا هله دیلچی لیکدن هئج بیر معلوماتی یوخودو. بیلیرسینیز بوگون دیلچی لیک علمی تمام بو یازیلاری رد ائدیر. بوندان علاوه بورادا گتیردیگی آذری دیلیندن نمونه لر

بللی اولوبدور کی تات و تالیش دیلیندن دیر و آذری آدیندا بیر دیل یوخدور و بوگونه قدر ده هئج بیر نمونه تاپیلمایبیدیر. عرب قاینقلاریندا یازیلان آذری – آذربایجان اهلی دئمکدیر و دیله عایید اولان بیر آذری، آذریه و غیره تاپیلمایبیدیر!

جواد شیخ الاسلامی (تولد ۱۳۰۰ شمسی زنجان - فوت ۱۳۷۹ تهران)

شیخ الاسلامی دا تورک دیلی نین آرادان آپارماغینا ان ضد بشری و انسانا لایق اولمایان جنایتلری اؤنرله ییر. او یازیر:

"می توان جوانان کم سال آذربایجانی و خوزستانی؛ اعمّ از دختر و پسر را به سیستم مبادله جوانان که در اروپا مرسوم است؛ برای یکی دو سال در خانواده های محترم فارسی زبان که زبان متداولشان فارسی باشد؛ به عنوان مهمان پذیرفت و از این راه به ترویج و تحکیم زبان فارسی میان این گروه سنی (۱۲ تا ۱۶ سال) کمک کرد. (زبان فارسی در آذربایجان، ص ۴۴۱).

گۆردویونوز کیمی بو خیانتکار، بیر دیلی آرادان آپارماق اوچون، دونیانین بؤیوک جنایت لری نین یولونو گؤسته ریر. همان یولدور کی "ایندی جنیسلر" "Indigenes" باشینا گتیرمیشلر و بوگون تمام دنیا، اونلاری جنایتکار و خائن بیله رک محکوم ائدیر. آمریکا دا بو جنایت لر محکوم اولموشسا، ایراندا اجرایی اؤنرله نیر؟! شیخ الاسلامی تورکی و عربی نی باشقا دیللدن خطرناک گؤستریر. او تورک لر و عربلری اؤز دیلرینه قویدوغو حؤرمتدن قورخور و یازیر:

"از میان اینگونه زبانهای محلی، گسترش بیش از اندازه زبان ترکی در آذربایجان و توسعه نامعقول زبان عربی در خوزستان دو خطر بسیار اساسی است که هرگز و در هیچ مقطع زمانی، نباید دست کم گرفته شود." (همان ص ۴۴۲). بو فاشیستی گؤروشلر قارشیندا نه ائتمک اولار؟

شیخ الاسلامی بونا اینانیر فارسیجانی آذربایجاندا یایماق اوچون، تورک دیلینی نابود ائتمک اوچون دقیق برنامه لر یازیلمایدیر بلکه گلن ۵۰ ایل عرضینده عملی اولسون (همان صص ۴۴۳ - ۴۴۲). جالب بودور کی او اینانیر آذربایجاندا بیر گؤزل دیل واریمیش آذری آدیندا. و یازیر: "نئجه کی آذری تورک دیلی ایله آرادان گئندی بیز ده تورک دیلینی فارس دیلیله آرادان آپارمالی ییق."

"اگر زبان ترکی توانسته باشد زبان زیبای آذری را در مدتی کمتر از هفتاد سال از صحنه تفوق بیرون کند، با بودن رسانه های مقتدر گروهی و امکانات آموزشی وسیع که در دسترس زمامداران کنونی هست، می توان زبان فارسی را در عرض مدتی مشابه (مثلاً پنجاه یا شصت سال) به نفوذ و گسترش سابقش رساند و با رخنه دادن آن به عمق شهرها و روستاهای آذربایجان، این مشکل ملی و سیاسی را برای همیشه حل کرد." (همان ص ۴۴۴)

آخی دئین یوخدو آذری آدیندا بیر دیل یوخوموش، او دا هله گؤزل اولموش اول! آنجاق بو ایشلرین هامسینی گؤردولر و بوگون ده شاهیددیرلر کی تورک دیلی فارسجادان داها گؤزل و داها جانلی قالمادادیر. دیلیمیزین بؤیوک بیر پتانسیلی وار، آرادان گئدن دئییلدیر.

بو شوونیسیتیده اولان اوتانمازلیغا باخین: ایران لا عراق ساواشیندا هامی - تورک، فارس، عرب ال بیر اولوب دوشمن قارشیندا ساواشیرکن، بو فاشیستلر نه فیکیرلرده اولموشلار؟:

" جنگ کنونی میان ایران و عراق از قضا یک چنین موقعیتی را عملاً به وجود آورده است و بر نیکوکاران شهرهای مهم و فارسی زبان ایران (تهران، مشهد، اصفهان، یزد، شیراز، کرمان) واجب است که در صورت امکان برخی از خردسالان آواره این مناطق را که در گذشته به هر دلیل به یاد گرفتن صحیح زبان فارسی کامیاب نشده‌اند، در کانون‌های خانوادگی یا مجمع‌های تربیتی بپذیرند و با یک تیر دو نشان بزنند: هم از هم‌میهنان آواره خود دستگیری کنند و هم زبان ملی کشور را به تلفظ صحیح و ایران‌پسند آن به این خردسالان محروم و آواره یاد بدهند. « (همان صص ۴۴۶ - ۴۴۵)

شیخ‌الاسلامی دئییر: "اگر غفلت کنیم؛ فرصت از دست می‌رود و کودک پناهنده خوزستانی در زیر چادرها و در پیش پدر و مادرش زبان مادری‌اش را می‌آموزد و مشکلات کشور را بیشتر می‌کند."

" حقیقت این است که بازگشت این آوارگان معصوم به شهرها و خانه‌های سابقشان زودتر از پنج الی ده سال آینده عملی نیست و سرگردانی و بلا تکلیفی این مدّت نسبتاً طولانی ممکن است آنها را از آموختن زبان فارسی که سابقاً در مدارس خوزستان یاد می‌گرفتند محروم سازد، در حالی که در جوار پدر و مادر و دوست و آشنای عرب‌زبان، حتی در زیر همان چادرها و خیمه‌های چاک خورده، همه شان زبان عربی را خواه ناخواه فراخواهندگرفت و مشکل آتی کشور را از این رهگذر شدیدتر خواهدساخت. " (همان ص ۴۴۶)

داها بوندان فاشیست، بشر دوشمنی تاپماق مومکون دئییلدیر. البته بو زدالتلر بورادا بیتمه میش. او، تاریخه ده مراجعت ائدیر و تورک دولتلیرینه توخونور و آغزینا گلن یامان یوغوزو سؤیله ییر. بو انسانیتیه قارشی اولان کیمسه لر تاریخده اولان جنایتکارلارین دا اوزونو آغاردیر. شیخ‌الاسلامی سلجوقلورلارین دا یقه سیندن توتور و اولمایان یامان - یوغوزلاری اونلارا دئییر. بو آدام او قدر ساوادسیزدیر و تحریف یولوندا گئدیر کی یازیر: " در این تاریخ تقریباً یکصد و پنجاه سال از حکومت آل سلجوق بر ایران می گذشت ولی طغرل سوم تازه در ششمین سال سلطنتش شروع به یاد گرفتن خط و زبان فارسی کرده بود. « (زبان فارسی در آذربایجان، ص ۴۵۰)

البته بو سؤزو او تاریخ کتابی راوندی نین راحه الصدور کتابیندان اوخوموش، آما او قدر تحریف اونلارین مغزینه گیرمیشدیر کی آنلامیر. حقیقت بودور کی بو پادشاه ۱۳ یاشیندا سودای تعلیم خط و آموختن این فن شریف - یعنی ساواد اؤیرنمک یوخ، بلکه خوش خط یازماق - یوخسا تمام مورخ لر بیلیرلر طوغرول بؤیوک ساوادلی اولموش و ۵۷۷جی ایلده "زین‌الدین محمود بن محمد بن محمد را بخدمت خواند و تشریف استادی ارزانی داشت و این فن شریف را از وی بیاموخت". بورادا ساواد اؤیرنمه دن سؤز گئتمه ییر بلکه خوش خط دن دانیشیلیر. تحریف لر بئله اولور. ساوادسیز آداملار اله قلم آلاندا تاریخی ده پوزارلار.

محمد قزوینی (متولد ۱۲۵۶) مدرسه لرین درسی کتابلارینی یازماغا مامور اولور. خیانتیه باشلاییر. هم دیلره توهین ائدیر، هم تاریخی تحریف ائدیر. او، اروپا دا انگلیس سیاستینی اؤیره نیر و ایراندا دیکتاتورا خدمت ائتمک اوچون استعمارین بویروقلارینی اجرا ائدیر.

قزوینی آذری دیلی نین طرفدارلاریندان دیر. کسروی بو رساله نی یازاندا ایلک آداملاردان دیر کی اونو تعریفله ییر.

قزوینی علت بی توجهی نویسندگان ایرانی به روشن کردن ماهیت کلمه آذری و اثبات انتساب آن به فارسی قبل از کسروی را بدیهی بودن فارسی زبان بودن مردم آذربایجان در گذشته می داند

عارف قزوینی ایراندا تورکلره قارشی چیخان و خائن اولانلار آراسیندا هامیدان یوخاریدا دایانیر. عارف مشروطه زامانی بیر انقلابی اولاراق رضاشاهین ایش اوسته گلمه ییله بوئتولوکده رضاشاه باغلانیر و اونون سیاستلرینه نوکرلیک ائدیر. بیر شوونیسست کیمی یولا چیخیر. بوگون آذربایجانلی لار یانیندا بیر گستاخ، هتاک شاعیر کیمی نفرت یارادان آدم تانینیر. او قاجارلاردان آجیغی گلیرسه بو نفرتی آذربایجان ملتینه و تورکلره چئویریر. او قاجارلاری بئله تانیتدیریر:

تو عدل و داد ز نسل قجر مدار امید

که از نژاد ستم، دادگر نمی آید

عئینی حالدا اونون رغبتینه ده قولاق آسین:

بیار باده که از عهد جم همین مانده است

بیادگار، چه خوش عهد و روزگاری بود

و یئنه دئییر:

بدانکه مملکت داریوش و کشور جم

بدست فتنه ی بیگانگان نخواهد ماند

عارف قزوینی تورکلره نفرتینی باسدیرمیر:

همیشه روح تمدن ز ترک منجر است

ز من مرنج حقیقت چو بشنوی بپذیر (دیوان عارف ص ۲۹۳)

او تورکلری تاج و تخت دن الی بوش بیلیر، اوغورلوقلا تاج اله گتیرمیشلر:

عشیرتی که ندارد درفش و عار و تبار

رسیده است ز دزدی به کاخ و تاج و سریر (دیوان عارف ص ۲۹۴)

عارف هله بو یامان یوغوزلا راضی اولماییب تورکلری وجدانسیز دا بیلیر؟! (دیوان عارف ص ۲۹۴)

عارف تورکلری هیز بيله رک رهبرلرینی ده بئله تانیتدیریر:

بدان که رهبر این قوم هیز چنگیز است

بخواه او را در هر جهنمی است اسیر (دیوان عارف ص ۲۹۵)

و آردیجا دا دئییر:

فرار کردم و گفتم هزار لعنت حق

به ترک و بر پدر ترک از صغیر و کبیر (دیوان عارف ص ۲۹۶)

اما عارفین اصلی سؤزو یوخدور تکجه یامان یوغوز دئمکدیر و سون سؤزو بودور:

زبان ترک از قفا کشیدن است

صلاح، پای این زبان ز مملکت بریدن است

دو اسبہ با زبان فارسی از ارس پریدن است

نسیم صبحدم برخیز بگو به مردم تبریز

کہ نیست خلوت زرتشت جای صحبت چنگیز (کَلِّیَاتِ دیوان عارف قزوینی ، ص ۳۸۴)

حیا و خجالت چکمه بیر، اصلا حیا بیلیمیر نه دیر! نه دن خجالت چکسین؟ آدم دئییلدیر کی. البته آرشین مال آلان اوپراسینی گؤرموش و اورادا اؤزوندن اوتانمیشدیر! آنجاق بونو دا بیلیمیشدیر کی تورک کولتورونده ائله شاه اثرلر واردیر کی ۱۰۰ ایلدن سونرا دا اونلارین هله بیرینی ده فارس دیلینده یاراتمادان عاجز دیرلر. (دیوان عارف ص ۳۷۰)

ملک الشعراء بهار شاعر، نویسنده و سیاستمدار رضاشاه دان قباق سیاسی مبارزه لرده دایانیر، اما رضاشاهدان سونرا اؤزونو ایتیریر و ساتقینلاشیر. او بیر اوتانجاق شوونیسستر کیمی سؤزلری نین آراسیندا گیزله نیر. گاهدان پیشه وری دن طرفدارلیق ائدیر و گاهدان تورک ادبیاتینا و دیلینه قارشی دانیشماقدان چکینمه بیر. بو باره ده (گذشته چراغ راه آینده است، ص ۲۹۱) کتابینی اوخویون. عئینی حالدا فارس دیلینی ده بؤیودور (مجله ایران شناسی، سال سوم، زمستان ۱۳۷۰)

سید محمد محیط طباطبایی (۱۲۸۰ - ۱۳۱۰)

محیط طباطبایی تورک دلی یئرینه زبان تبریزی ایشه آپاریر. او اعتراف ائدیر کی بو دیل - تورکی - ۱۵۰۰ ایلدیر آذربایجاندا یاشاییر. گوهر مجله سینده ۱۳۵ جی ایله آذری یا آذربایجانلی عنوانلی مقاله سینده دیلیمیزده اولان زنگین ادبیاتین قارشیندا دایانیر و آذربایجان شاعیرلری نین فارسیجا یازدیغی دیوانلاری تورک دیلینده ادبیاتین اولمادیغینا بیر دلیل ساییر. بللی دیر بو آدم بیزیم ۵۰۰۰ ایللیک دیلیمیزده یازیلان اثرلردن خبرسیزدیر. آما آذری دیلینده یازیلان ۱۰ - ۱۵ بیت شعری ادبیات ساییر! او دا کی تات دیلینده اولدوغو بللی اولموشدور. بو حماقتلره تکجه گولمک لازیمدیر. (زبان فارسی در آذربایجان ص ۴۱۴). آریامهرین ادیبلری بونلاردیر.

بللی دیر وقتیمیز اولسایدی بورادا زرین کوب، ذبیح اله صفا، صهیونیسست شجاع الدین شفا، جمال الدین فقیه، و بوگونلرده میداندا اولان نژادپرست، شوونیسست و پان فارسچیلار او جمله دن: حمید احمدی، علی مرشدی زاد، سید جواد طباطبایی و باشقالاریندان دانیشماق لازیمدیر و خیانت لرینی سایماق گرکدیر. بونلار آذربایجان ملتی نین یانیندا اولری ائله قارادیر کی یوماغینان تمیزلنمز لر.

آما آذربایجانین اؤز ایچیندن باش قالدیران ادیبلر ده واردیر کی نؤکرلیک و ساتقین لیق وظیفه سینی یئرینه یئتیریب و حقلرینی آلمیشلار. شاهدان پول و آد آلیبسالار بوگون آذربایجان ملتی نین لعنتینی قازانیرلار. بونلاردان ناصح ناطق، محمد امین ریاحی، منوچهر مرتضوی، عبدالعلی کارنگ، جواد شیخ الاسلامی و باشقالارینی آد چکمک اولار. یئنه دئمه لی یم بونلارین باشیندا اوتوران یازیچیلار سیدحسن تقی زاده، احمد کسروی، تقی ارانی کیمی لر ده واردیر. آما بونلار جوانلیقدا خطالار ائدیب و عمرولری نین سونوندا دوز یولا گلمیشلر، آما نه یازیق کی داها گنج اولموشدور و دالدان آتیلان داش توپوغا ده یر!-دئمیشلر.

قائناقلار:

- عباس اقبال آشتیانی، مجموعه مقالات، بکوشش: سیدمحمد دبیرسیاقی، دو جلدی، تهران، نشر روزنه، ۱۳۷۸.
- عبدالله مستوفی، شرح زندگانی من، ۳ جلدی، ۱۴۰۰.
- زبان فارسی در آذربایجان، نشر بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، دو جلدی، چاپ دوم، ۱۳۹۷.
- جامی، گذشته چراغ راه آینده، چاپ دوم، ۱۳۶۲.